

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 371. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608064374592/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

Derimod bliver der fremsat nogle bemærkninger af tolkningsmæssig interesse i en artikel om Harald Kiddes digtning af P. Engelbret Pedersen i tidsskriftet *Dansk Udsyn* 1926. Engelbret Pedersen opholder sig især ved romanens mangel på samfundsmæssig udviklingsstro. *Jærnet* er en bog om »Arbejdets Forbandelse»:

Hvad Kidde vilde føre sit Kæmpeværk, «Jærnet», frem til, véd jeg ikke, men jeg tør ikke tro paa, at den enkeltes Opofring i ydre Forstand skulde blive til Slægtens Velsignelse. Der er nemlig ikke noget virkeligt Fremskridt. Kampen mellem det gamle og det nye er ikke en Frigørelsens Kamp, men tvinges frem, fordi Eksistensen staar paa Spil.

Blandt *Jærnets* eftervirkninger må også nævnes et skuespil, *Føre Drømme* fra 1927, idet stykket blev udgivet under pseudonymet Steffen Choraus. Påvirkningen synes dog også at begrænse sig hertil. Værket er et højtravende melodrama i værste forstand, som man hverken kan laste Harald Kidde eller Steffen Choraus for – trods alt. Ifølge Carl Beihrens' oplysninger skulle den pseudonyme forfatter være cand.jur. Erik Brüel, sekretær i indenrigs- og socialministeriet.³⁹ Faktisk var flere af Kiddes nære venner jurister, men nogen nærmere forbindelse til forfatteren af *Føre Drømme* har ikke kunnet påvises.

I tiåret for Harald Kiddes død udgav Jens Marinus Jensen *Harald Kidde. Artikler og Breve*, hvor der findes adskilligt biografisk stof til belysning af *Jærnet*, og ligeledes blev tiåret markeret med en artikel af Chr. Rimestad, som tryktes i *Ord och Bild* 1929. Artiklen svinger sig ikke op til samme oratoriske højder som efterskriften til *Vandringer*, men er en god oversigt over forfatterskabet og et smukt portræt af vennen. Rimestad udtaler på ny sin beundring for *Jærnets* sidste del – »et af Højdepunkterne i moderne dansk Prosa» –, og i det hele taget bringer artiklen ikke nye synspunkter frem, men gentager og sammenfatter. Kiddes dokumentariske og næsten videnskabeligt minutiøse arbejdsmåde minder Rimestad om naturalisten Gustave Flaubert, og samtidig skildrer han vennen som en kunstner, der har givet virkelighed til ordet »sjæl» – »en Virkelighed, som ikke er mindre uomtvistelig end den, vore Sanser og vor Fornuft erkender.»

En videnskabelig sjæleforsker. En sjælelivets positivist. En symbolistisk dokumentarisme. Med denne dobbelttone, der også er gået

igennem det meste af det, som tidligere er blevet skrevet om forfatteren og forfatterskabet, klinger artiklens skildring af Harald Kidde ud – her ti år efter hans død.

Chr. Rimestads mindeartikel indledes med en betragtning af Harald Kiddes voksende indflydelse i dansk åndsliv. Ungdommen »dyrker ham passioneret«, og af Valdemar Vedel har han hørt, at de unge studerende »energisk bryder deres Hoveder med at klare de talrige meget dunkle Steder i det vanskeligste af hans Arbejder, Romanen *Jærnet*.«

Imidlertid synes det også, som om interessen for Kidde og dyrkelsen af ham netop hermed nåede et foreløbigt højdepunkt. De kommende ti år afløstes beundringen af ligegyldighed eller nedvurdering. Harald Nielsen medtog Kidde i det litterære rædselskabinet, han stillede til skue i *Litterære Mirakler* (1933). Og teologerne, der hidtil havde haft travlt med at søge den ikke-troende forfatter i sig, blev nu hårdkogte barthianere og Tidshvervs-folk og fik travlt med at spytte ham ud igen.

Hvor Harald Kidde omtales velvilligt eller tages op i et større arbejde, skyldes det oftest en gammel beundrer. Dette gælder således *Harald Kidde og hans Digtning* (1934) af ungdomsvennen Niels Jeppesen. Bogen meddeler meget interessant biografisk stof, men har ikke stort at fortælle om *Jærnet*: »Der er mere Profeti end Poesi i Bogen, der blev en Torso, men den er større anlagt end Kiddes andre Værker.« Som noget nyt i forfatterskabet fremhæves, at »Steffan vælger Lykken og Livet, Arbejdet og Ansvaret.«

I de spredte skrivelser om forfatterskabet i kronikker, artikler og litterære oversigtsværker benævnes *Jærnet* hyppigt som noget ganske overordentligt – men til tider fremgår det også, at skribenten selv har holdt sig respektfuldt på afstand af fenomenet. I *Kapitler af dansk digtning fra Herman Bang til Kaj Munk* (1951) vil Erik Dablerup-Petersen således vide, at »Bogen var tænkt som første bind af en række, hvor næste værk skulle have heddet »Solvet«!

Hvor forfatterskabet behandles med større indsigt, gælder respekten næsten udelukkende *Helten*. I *Litterært Selskab* (1956) fremhæver Jacob Paludan således *Helten* på bekostning af *Jærnet*. Mens Kidde »i »Helten« demonstrerede, at han kunne skrive naturligt, vendte han ... i sit sidste Værk, »Jærnet«, tilbage til en forceret Impressionisme: